

236. Alvsta, Västerhaninge sn, Sotholms hd.

Pl. 118.

Litteratur: S. Boije, Anteckningar (ATA).

Äldre avbildningar: Brate (ATA).

N om gårdarna i Alvsta ligger en ganska vidsträckt skogsmark med delvis mycket bergig terräng. Tvärs genom skogen i riktning NÖ—SV går rågången mellan Alvsta och Ormsta; den är sedan gammalt utmärkt genom gårdesgård. I närheten av denna, sålunda tämligen långt in i skogen, ungefär mitt emellan östligaste gården i Alvsta och Ormsta, ligger på ett berg en stor gravhög, öppnad i toppen. I rakt sydvästlig riktning från högen, på ett avstånd av 35 m. från högens fot, ligger en stor vräksten. I dennas åt SV sluttande sida är runristningen. Från rågångsgårdesgården är avståndet, vinkelrätt i sydöstlig riktning, 60 m.

Ristningen blev första gången undersökt 1884 av S. Boije, som fann den genom anvisning av personer på orten, för vilka den var känd.¹

Stenen innehåller skiffer och är därför benägen för flagring. Ytan har därjämte flera horisontella sprickor. Ristningen har varit djupt inhuggen och är ännu, där den ej skadats genom flagring, tydlig. Höjd 1,51 m., ristningens bredd 0,90 m.

Inskrift:

a - skultr × auk + stineltr × litu × resa × stin × eftir + stēnþiarna × kuþan
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50

Hoskuldr(?) ok Stæinhildr leto ræisa stæin æftir Stæinþiarna, goðan . . .

»Hoskuld(?) och Stenhild läto resa stenen efter Stenbjörn, (sin) gode (son).»

Till läsningen: Rundjurets huvud är helt borta; även början av inskriften är skadad. 1 **a** är tämligen tydligt; sannolikt har det varit inskriftens första runa. Mellan 1 **a** och 3 **s** har troligen funnits en runa, men av denna äro inga spår nu synliga. 3 **s** är fullt klar; av 4 **k** saknas större delen av bst, men läsningen är säker. 3—4 **sk** stå på ett löst, avflagrat stycke. Även 5 **u** är skadat, men fullt säkert. 6—8 **ltr** äro fullt tydliga. Detsamma är fallet med de följande runorna 9—36. Stungna äro 16, 25, 32 och 39 **e**; däremot ostungna 14, 21 och 30 **i**, 47 **k**. 47—49 **kup** äro tämligen svaga, men kunna anses som fullt säkra. — Boije: 1—8 **a - s - ultr**. — Brate: 1—8 **akskultr**; 2 **k** dock osäkert.

Det första namnet är tyvärr så skadat, att läsningen ej är säker. Brate förmodar en motsvarighet till isl. *Hoskuldr*. Detta är som bekant på Island synnerligen vanligt, alltifrån äldsta tider. I Norge förekommer det sparsamt, och från svenskt område är det tidigare egentligen endast styrkt genom Nestorkrönikans *Askold*, en av Ruriks män. Namnets etymologi är oviss. Enligt K. Gíslason (*Aarbøger* 1866, s. 269) är *Hoskuldr* sammansatt av adj. *hoss* 'grå' och *-kuldr*, en sidoförm till *kollr*, m. 'skalle'. Det senare torde vara omöjligt. E. H. Lind (*Norsk-isländska dopnamn*, sp. 611) förmodar, att *Hoskollr* har varit den ursprungliga formen. I genitiven har ett explosivljud på vanligt sätt utvecklats mellan *ll* och *s*, och från detta *Hoskollz* skulle så *ld* ha utbredd sig till övriga former. Också i denna variation torde tolkningen som ett egentligt vederamn 'gråskalle' vara föga sannolik. Brate (Anteckningar i ATA) ser i *Hoskuldr* en utveckling av urn. **Hagustaldar* (**hagustaldir** Valsfjord, **hagustadar** Strand). I ett **Hogstaldr*, **Hokstaldr*, vars innebörd man ej längre förstod och som var underligt isolerat inom namnförrådet, substituerades

¹ I G. Westerins beskrivning över *Västerhaninge och Muskö socknar* (i: *Bidrag till Södermanlands äldre kulturhistoria* 9, 1897) finnes s. 62 den egendomliga uppgiften, att runstenen vid Alvsta »på Södermanlands fornminnesförenings bekostnad blifvit rest innevarande år».